

PKK-niň analizi

Category: Kitapcy, Psihologýa, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

PKK-niň analizi PKK-niň ANALIZI

Frans Omar Fanon (1925-1961)...

Fransiýanyň koloniýasy bolan Karib deňzindäki **Martinik adasynda** dünýä indi.

Fransiýada bilim aldy.

Psihiatr bolup Alžire gidende **milli azat-edijilik uruşynyň aktiwisti we ideology** hökmünde öñe saýlandy. Ömrüniň ahyryna çenli «**El Müjahit**» gazetinde makalalar bilen çykyş etdi.

Fanon **Ikinji jahan urşundan soňky kolonializme** garşıy halkara azat edijilik göreşleriniň ýeňişli döwründe ýaşady.

Ony kolonializmiň psihologiýasyny derňän **ilkinji teoretikleriň biri** hasaplaşa bolar...

Ölüminden birnäçe gün geçenden soň neşir edilen «**Ýer yüzünüň näletlileri**» kitabı XX asyryň iň täsirli eserleriniň biri boldy. Kitap bütindünýä anti imperialistik hereketiniň şamçyragyna öwrüldi. **Aly Şeriaty**dan başlap **Çe Gewara** ýaly rewolýusioner liderlere ýiti täsirini ýetirdi...

Fanonyň özboluşly aýratynlygy onuň diýdimzorlyk (şiddet – ýagny, gara güýje baýrynmak, zorluk ulanmak, hülgentçilik) boýunça öñe süren pikirleridi. Radikal we barlyşyksyz diýdimzorluk hereketlerini kanunylaşdyrýan we mazamlaýan teoretik hökmünde tanaldy.

Hanna Arendt, Barbara Deming dagylar Fanony ýazgardy:

“ – Diýdimzorluk – syýasaty ysmaz edip taşlamazmy?”

“ – Gazaba ýugrulan ar alma meýline esaslanýan haýsydyr bir pikiri, haýsydyr bir syýasaty kemala getirmek bizi nämä alyp barar? ”[/b]

Diňe diýdimzorlugyny däl...

Marksistlerem Fanony kolonializmden azat boluş mümkünçiligini taryhy-ykdysady-jemgyýetçilik baglanyşygyndan goparyp, synpy özenine-kapitalizme göz ýumup, sap «kimlik meselesi» bilen çäklendirip goýmagyny tankyt etdiler...

Mahlası, Fanon etniki topara we diýdimzorluga baglanmak arkaly «azat boluşyň» mümkünligini öňe sürdi.

Geleliň, Fanonyň bizi gyzyklandyrýan tarapyna:

■ **PKK'NIN YOLAÝYRDY**

70-nji ýyllar...

PKK **marksist-leninist-maoçy gurama** hökmünde guruldy.

Şol ýyllar Fanonyň adynyň dünýäde undulan wagtydy. İlkibaşa PKK-niň neşirlerinde Fanonyň ady-eseri geçenokdy. Şol döwür marksistik-leninistik klassyky eserler guramanyň ideologik ramkasyny kesitleyän ýeke-täk gollanma bolup durýardy.

90-njy ýyllar...

SSSR dargady.

Neoliberalist globalçylyk dünýäni eýeledi.

PKK adyny, baýdagyny, ideologiýasyny üýtgetdi.

Bütindünýä banky, Halkara Walýuta fondy (IMF), Bütindünýä Söwda guramasy ýaly halkara **«täze-kolonial»** guramalaryň döreden täze dünýä düzgüni bilen dil tapşydy, bularyň ideologik gegemoniyasyna boýun egdi.

Indi olaryň duşmanlary ortalykdy – ulus döwletleri parçalamak! Neoliberalizmiň etniki topar we ynanç çarçuwasynda medeni köpdürlilige tiňkesini dikip döreden mikromilletçi kimlik syýasaty bu **«gizlin uruşyň»** baş ýörelgesi boldy. Ulus döwletleri bölmek üçin **«biz we keseki»** düşünjesi ýoñ boldy.

Zigmunt Bauman aýtmyşlaýyn, “kimliklere garaşly siýaset boş güpürdiden we gazapdan doludy”. [i](Türkiýedäki bugün dowam edýän gödek bölünişigiň düýp sebäbi-de şudur. Ýeri bolýa, bu gürrüň aýry makalanyň temasy.)

Indi synpy çaprazlykdan söz açmaýan PKK Fanon bilenem tanyşdy! Bu tanyşlygy açanam **Iskilipli Sary Hoja (Ysmaýyl Beşikçi)** boldy. Ol **«Döwletara koloniýa Kürdüstan»** (“Devletlerarası Sömürge Kurdistan”) kitabyny 1991-nji ýilda çap etdirdi. Oňa mundan soñ **«Kürtleriň Fanony»** diýip başladylar.

Yzysüre... **Mehmet Jan Yüje** ýaly PKK-niň ideologlary **«Özgür Halk»** žurnalynda Fanona salgylanyp başlady.

Neoliberalizmiň diýdimzorluga esaslanýan kimlikçi syýasatlary

Fanony gaýtadan «janlandyrdy». Göýä ezilip-horlanyp, eksplutatirlenip adamçylykdan çykan kürtler diýdimzorluk ýoly bilen öz aslyna gowuşyp we erkinleşip özünü täzeden kemala getirmelidi!

Togsanynjy ýyllarda **Öjalanyň** dilinde diñe şu «argument» bardy. Şol ýyllar olar Jizrede we beýleki ýerlerde turan topalañlara guramaçylyk etdiler.

Geleliň, şu güne...

■ **HDP-niň YOLAÝYRDY**

Bu ýazgynyň maksady teoretik Fanonyň üstünde çekişme döretmek däl.

Ünsüñizi çekmek isleýän zadym şu:

Fanonyň täze adamy döretmäge we diýdimzorliga beren **“messianik”** manylarynyň soňy geldi. Çünkü onuň ýyldyzyny togsanynjy ýyllarda ikilenç parladan ýoluň soňy geldi. Neoliberalizm ulus döwletleri ýykyp bilmekden ötri, gaýtam olaryň syýasatda güýçlenmegine getirdi. Bütin dünýäde ulus döwletleriň bitewiligininiň tarapyny tutýanlara häkimiyete gelip başlady.

Soňky otuz ýlda... Arkasyna **täze neoliberal kolonialistleri** alan PKK globallaşma şemalyna garamazdan üstün çykyp bilmese-de, häzirem ýeňiş gazanaryn öydýärmikä?

PKK ýeňilenini boýun alasy gelenok.

Diýdimzorlugy öňe tutýan kimlikçi hereketleriň mundan soň **«täze-täze ýollaryň»** gözlegine çiksalar gowy bolmazmy? Seretseňizläň:

Ortada indi ideologiýadır maksat diýen zadam ýok, her on-ýigrimi ýyldan syýasy pozisiýasyny üýtgedip dur. Her gezegem diñe **«gan dawasyny»** dowam etdirmekden başga bilyän zatlary ýok!

Kürt doganlarymız ýa-da HDP söýjiler terrorçylyga meýil etmegiň Türkiýedäki agzybirlilik, demokratiýa we erkinlik ugrundaky umumyhalk göreşiniň aýagyna palta salýandygyny görmeýärlermikä?

Häzir köp kontingentli täze dünýä düzgünî gurulýar. **ABŞ-nyň**

başyny çekyän topar PKK-ny aýakçy hökmünde ulanmagy dowam etdirmek isleýär...

Ýolaýyrt şudur:

Ýa kimlikçi diýdimzorluga-terrorçylyga bil baglap, asyl kişiliği ýok edýän **imperializmiň guýrugyna daňylyp**, gul-hojaýyn gatnaşygyň dowam etdirersiňiz...

Ýa-da «doly garaşsyz Türkiye» şygary astynda hiç kimsäni çetleşdirmezden ýurduň raýaty bilen gujaklaşmaly bolarsyňyz... Bu HDP-niň hem ýolaýyrdydyr.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 16.02.2021 ý. Publisistika